

TERITORIJALNE KARAKTERISTIKE KRIMINALITETA MALOLJETNIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 1992. GODINI

Dr. Zdravka Poldrugáč

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

Originalni znanstveni članak

UDK: 343.9
Zaprimljeno: 05. 10. 1993.

Sažetak

Na temelju podataka kojima raspolažu organi krivičnog postupka analizira se opseg, kretanje i struktura kriminaliteta djece i maloljetnika na području Republike Hrvatske u 1992. godini.

Neke karakteristike maloljetnih delinkvenata kao što su spol i dob, te neke fenomenološke karakteristike njihova delinkventnog ponašanja, a napose vrste i broj krivičnih djela, kriminalni povrat i suučesništvo u vršenju krivičnih djela, stavljene su u odnos prema četrnaest okružnih državnih odvjetništava, te se analizira teritorijalna distribucija spomenutih karakteristika.

KLJUČNE RIJEČI: kriminalitet maloljetnika, vrste krivičnih djela, kriminalni povrat, suučesništvo

1. UVOD

Iako krivična djela maloljetnika, u pravilu, nisu djela koja su praćena najtežim posljedicama, kriminalno djelovanje maloljetnika je za društvo od posebnog značaja. Taj značaj proizlazi prije svega uslijed konstantnog porasta kao i sve masovnijeg djelovanja takvog ponašanja maloljetnika na opća društvena dobra i vrijednosti. Poseban značaj kriminalnom djelovanju maloljetnika daje i činjenica što se iz redova maloljetnih delinkvenata kasnije često javljaju punoljetni izvršitelji krivičnih djela, te što se kroz proučavanje obima, strukture i dinamike maloljetničke delinkvencije može pratiti i uspješnost provođenja društvene politike prema mladima uopće, a posebno prema maloljetnim izvršiteljima krivičnih djela.

Uspriko brojnim prigovorima na statističko evidentiranje kriminaliteta općenito i na statističke podatke o maloljetničkoj delinkvenciji posebno, nameće se zaključak da delinkvencija maloljetnika u svijetu postaje sve ozbiljniji društveni problem. U velikom broju zemalja ona pokazuje tendenciju porasta, što posebno vrijedi za industrijski visoko razvijene zemlje, gdje u nekima od njih dosiže i alarmantne razmjere. Javljaju se i nove manifestacije maloljetničke delinkvencije koje se posebno ogledaju u stvaranju maloljetničkih grupa i njihovom

sve većem udjelu u vršenju krivičnih djela, upotrebi nasilja, pojavi novih krivičnih djela i slično.

2. STANJE I KRETANJE KRIMINALITETA MALOLJETNIKA

Brojčani pokazatelji organa krivičnog postupka nedvosmisleno upućuju na zaključak da smo na području Republike Hrvatske suočeni sa stalnim porastom delinkventnog ponašanja mladih. Međutim, podaci organa krivičnog postupka kao i Ministarstva unutarnjih poslova RH za 1992. godinu ukazuju da postoji snažni uzlazni trend kretanja maloljetničke delinkvencije u našoj zemlji, te da se u usporedbi s prethodnom godinom već može govoriti o eksploziji ove društveno negativne pojave. Istovremeno možemo zabrinuto ustanoviti da se pogoršava i struktura kriminaliteta ove dobne skupine. To znači da raste udio težih, pa i najtežih krivičnih djela, da se sve češće pojavljuju veće, manje ili više organizirane skupine počinitelja, i da među njima nerijetko susrećemo osobe koje su već bile evidentirane kao počinitelji krivičnih djela, pa i takve koje su svoju "kriminalnu karijeru" započele kao djeca.

Kretanje kriminaliteta maloljetnika razmatrat ćemo na osnovi podataka iz službenih evidencija državnih odvjetništava o broju prijavljenih maloljetnih osoba uspoređujući podatke za 1991. i 1992. godinu.

Tablica 1

Prijavljeni maloljetnici u 1991. i 1992. godini

	BJELO- VAR	DUB- ROV- NIK	GOSPIĆ	KARLOV AC	OSIJEK	PULA	RIJEKA	SISAK	POŽEGA	SPLIT	ŠIBENIK	VARAŽ- DIN	ZADAR	ZAGREB	SVEGA
1991.	339	101	15	118	615	258	518	115	140	702	120	314	155	1097	4667
1992.	527	137	10	111	798	440	708	111	225	897	203	443	311	2237	7158
APS. +, -	+128	+36	-5	-7	+183	+182	+190	-4	+85	+195	+83	+129	+156	-1140	2491
%	+32.1	+35.6	-33.3	-5.9	+29.8	+70.5	+36.7	-3.5	+60.7	+27.8	+69.2	+41.1	+100.6	+103.9	+53.4

Usporedba podataka pokazuje da je kriminalitet maloljetnika u Hrvatskoj u cjelini porastao čak za 53,4%. Treba pri tome imati u vidu da kriminalitet maloljetnika u našoj zemlji u proteklih 15 godina raste ili pada iz godine u godinu u rasponu od 3 do najviše 5%, te da izuzetno visok porast broja prijavljenih maloljetnika u ovoj godini ukazuje na zabrinjavajući trend kretanja ove društveno negativne pojave. Najviši porast uočen je na području okružne nadležnosti Zagreba i Zadra gdje se broj prijavljenih maloljetnih delinkvenata udvostručio, dok je izuzetno visok porast broja prijavljenih (između 60 i 70%) zabilježen na području okružnih državnih odvjetništava Pule, Požege i Šibenika. Do smanjenja (vrlo malog) broja prijavljenih maloljetnika došlo je na području samo tri od promatranih četrnaest okružnih državnih odvjetništava u Republici Hrvatskoj i to upravo na onim područjima čiji su veći dijelovi privremeno okupirani i gdje hrvatske vlasti nemaju potpunu kontrolu. Zabrinjava nagli i vrlo visok porast broja maloljetnih delinkvenata u Zagrebu gdje 1992. godine imamo oko 1/3 svih prijavljenih maloljetnika na području Hrvatske, dok su ranijih godina maloljetni delinkventi s područja nadležnosti Okružnog državnog odvjetništava Zagreb konstantno činili oko 1/4 svih maloljetnih delinkvenata u Republici Hrvatskoj. Vrlo je vjerojatno da je takvo stanje posljedica ekspanzije broja stanovnika grada Zagreba, uzrokovane većim dijelom ratom koji se vodi na prostorima bivše Jugoslavije, a s druge strane, posljednjih je nekoliko godina, opet kao posljedica agresije na Republiku Hrvatsku, svakako došlo do slabljenja aktivnosti na sprečavanju i suzbijanju delinkventnog ponašanja djece i mladeži, čije posljedice su sve više vidljive.

3. SPOL I DOB MALOLJETNIKA

Poznato je da osobe ženskog spola neusporedivo manje participiraju u delinkventnoj populaciji nego u ukup-

nom stanovništvu nekog područja. Tako prema dokumentaciji statističkog zavoda Republike Hrvatske (prema Singer, 1980) žene učestvuju s 18 - 20% u masi osoba pravomoćno osuđenih u jednoj godini zbog počinjenog krivičnog djela, dok prema popisu stanovništva u isto vrijeme čine oko 52%.

Ova pojava je već od prvih začetaka kriminološke misli predmetom različitih teorija koje svaka sa svog aspekta pokušavaju objasniti neznatno učešće žena u ukupnoj masi učinitelja krivičnih djela. Danas se pretežno priklanjamo onima koje vode računa o društvenim i psihosocijalnim elementima kao primarnima. To se prvenstveno odnosi na društvene utjecaje i položaj i ulogu žena u društvu. Ne odbacuju se pri tome ni biološki, psihološki i drugi utjecaji koji u određenim kriminogenim stanjima mogu imati određenu ulogu.

Među maloljetnom delinkventnom populacijom u našoj zemlji djevojke učestvuju već duže vrijeme sa 7 - 8%, što je skoro tri puta manje nego što punoljetne ženske osobe učestvuju među osuđenim osobama iznad 18 godina života (Singer, 1980).

Tablica 2.

Prijavljeni maloljetnici prema spolu (1991. i 1992. godina)

GODINA	SPOL		SVEGA
	MUŠKO	ŽENSKO	
1991.	4498	169	4667
%	96.4	3.6	
1992.	6942	216	7158
%	97.0	3.0	
%	+54.3	+27.8	+53.4

Uvidom u podatke o distribuciji kriminaliteta maloljetnika u 1991. i 1992. godini u odnosu na spol počinitelja uočava se značajno smanjenje učešća ženskih počinitelja

u obje promatrane godine u odnosu na saznanja iz ranijih godina. Vrlo je vjerojatno da su ratna zbivanja koja su u Republici Hrvatskoj bila prisutna u obje promatrane godine, no čije posljedice su snažnije bile izražene 1992. godine, imala značajnu ulogu u formiranju ovakve distribucije. Čini nam se, naime, da ovakva situacija nije toliko posljedica smanjenja kriminalnog ponašanja djevojaka, koliko je posljedica činjenice da su rat i ratna zbivanja, nagomilano oružje i eksplozivni materijal, pojačane tenzije i ispoljavanje agresivnosti,

kao i vrijeme u kojem su odvažnost, neustrašivost, pa i avanturizam dobili na važnosti, a što je sve skupa utjecalo na ekspanziju kriminaliteta muškog spola.

Kao što je spomenuto, kriminalitet osoba ženskog spola u ovisnosti je od društvenih utjecaja, socio - kulturne klime i položaja žene u društvu. Stoga je za očekivati da će učešće maloljetnica među maloljetnim delinkventima u Hrvatskoj biti različito distribuirano po područjima 14 okružnih državnih odvjetništava.

Tablica 3

Maloljetnici – spol – 1992. g.

	Bjelo- var	Dub- rovnik	Gos- pić	Karlo- vac	Osi- jek	Pože- ga	Pula	Rijeka	Sisak	Split	Šibe- nik	Vraraž- din	Zadar	Zag- reb	Svega
SVEGA	527 100	137 100	10 100	111 100	798 100	225 100	440 100	708 100	111 100	897 100	203 100	443 100	311 100	2237 100	7158 100
MUŠKO	503 95.4	135 98.5	10 100.0	100 90.1	778 97.5	224 99.5	428 97.3	697 95.9	105 94.6	882 98.3	193 95.1	394 88.9	303 97.4	208 98.7	6942 97.0
ŽENSKO	24 4.5	2 1.5	-- --	11 9.9	20 2.5	1 0.4	12 2.7	29 4.1	6 5.4	15 1.7	10 4.9	49 11.1	8 2.6	29 1.3	216 3.0

PEARSON

Q (I/J) .0898

Q (J/I) .3559

Q (I,J) .2229

HI – KVADRAT

STUPANJ SLOBODE

PR HI – KVADRAT AT/DF

PEARSON'S

CRAMER'S R

163.1826

12

.0000

.1493

.1510

Područja Hrvatske značajno se razlikuju u odnosu na prisustvo maloljetnica kao počinitelja krivičnih djela. Generalno se može reći da je kriminalitet djevojaka prisutniji u kontinentalnom dijelu Hrvatske, jer se sva područja u kojima su djevojke iznad prosjeka prisutne (uz izuzetak okružne nadležnosti Šibenika) nalaze u kontinentalnom, odnosno sjeverozapadnom dijelu Hrvatske. Takva situacija je i inače prisutna već duži niz godina, kao i činjenica da se područje Varaždina konstantno javlja sa najvišim učešćem maloljetnih delinkvenata ženskog spola. Vrlo je vjerojatno da je takva distribucija posljedica razlike u položaju i odgoju ženske djece na tim područjima, a koje su odraz socijalno kulturoloških razlika i razlika u položaju žene uopće. Začuduje, međutim, situacija na području okružne nadležnosti Zagreba, u kojoj su dosadašnjih godina djevojke participirale s iznad prosječnim učešćem, a što je bilo u skladu sa spoznajom da je kriminalitet žena, karakterističniji za veća, razvijenija, urbanizirana gradska područja. Dobna struktura prijavljene djece i maloljetnika u našoj zemlji već čitav niz godina ukazuje na ujednačenost. Među maloljetnim delinkventima u Hrvatskoj oko 1/3 je onih koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nisu imali

14 godina života, te prema terminologiji krivičnog zakona spadaju u dobnu skupinu djece prema kojima se ne može voditi krivični postupak. Među onima koji u vrijeme izvršenja djela nisu imali 14 godina života ima nešto više takvih koji su u dobi od 10 do 12 godina nego mladih od 10 godina, dok je najviše djece u dobi od 12-14 godina. Takva dobna struktura je i razumljiva jer se upravo u dobi od 12 do 14 godina počinju intenzivnije javljati krizne situacije uzrokovane psihofizičkim razvojem karakterističnim za predpubertet i pubertet. Niz kriminoloških ispitivanja pokazuje da pojava delinkventnog ponašanja prije 14. godine života u pretežnom broju slučajeva je prolaznog karaktera, ali se u toj dobnoj skupini nerijetko kriju i takvi učinitelji koji, ako im se ne pokloni potrebna pažnja, kasnije nastave vršiti krivična djela, te obično predstavljaju onaj dio kriminalne populacije kojeg nazivamo recidivistima i multirecidivistima, koji je naročito otporan na raspoložive mjere resocijalizacije i stoga je u znatnoj mjeri društveno opasan. Među prijavljenima u dobi od 14-18 godina života, koji po terminologiji Krivičnog zakona spadaju u maloljetnike u užem smislu riječi, nešto više ima starijih nego mladih maloljetnika.

Tablica 4

Prijavljeni maloljetnici prema dobi (1991. i 1992. godina)

GODINA	DOB		SVEGA
	MUŠKO	ŽENSKO	
1991.	1311	3356	4667
%	28.1	71.9	
1992.	1851	5307	7158
%	25.9	74.1	
%	+41.2	+58.1	+53.4

U promatranim godinama očito je došlo do pomaka u dobnoj strukturi maloljetnih počinitelja krivičnih djela. U vrijeme agresije na Republiku Hrvatsku osobe ispod 14 godina života rjeđe se javljaju kao počinitelji krivičnih djela nego što je to bio slučaj u ranijim razdobljima. Za pretpostaviti je da takva situacija nije pokazatelj trenda opadanja kriminaliteta ove dobne skupne, već je posljedica ratnih zbivanja i okolnosti koje su pogodnije za ispoljavanje kriminaliteta starijih dobnih skupina.

Tablica 5

Maloljetnici – dob – 1992. g.

	Bjelovar	Dubrovnik	Gospić	Karlovac	Osiijek	Požega	Pula	Rijeka	Sisak	Split	Šibenik	Vraraždin	Zadar	Zagreb	Svega
SVEGA	527	137	10	111	798	225	440	708	111	897	203	443	311	2237	7158
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
DIJETE	195	24	--	20	217	37	131	178	37	164	53	141	72	582	1851
	37.0	17.5	--	18.1	27.2	16.4	29.8	25.1	33.3	18.3	26.2	31.8	23.1	26.0	25.9
MALOLJETNIK	332	113	10	91	581	188	309	530	74	733	150	302	239	1655	5307
	62.9	82.5	100.0	81.9	72.8	83.5	70.2	74.8	66.6	81.7	73.8	68.2	76.8	73.9	74.1

PEARSON

Q (I/J) .0812

Q (J/I) .1587

Q (I,J) .1200

HI - KVADRAT

STUPANJ SLOBODE

PR HI - KVADRAT AT/DF

PEARSON'S

CRAMER'S R

100.5421

13

.0000

.1177

.1185

Dobne skupine maloljetnih delinkvenata nejednako su zastupljene po različitim područjima u Republici Hrvatskoj. Okružna državna odvjetništva značajno se razlikuju u odnosu na zastupljenost počinitelja krivičnih djela mladih od 14 godina života. Opća slika nije se, međutim, bitno promijenila. I u ranijim godinama je participacija djece kao počinitelja krivičnih djela bila viša u kontinentalnom dijelu Hrvatske, pri čemu su prednjačila područja Zagreba, Varaždina, Siska i Bjelovara. Vjerojatno su neke demografske karakteristike, kao i sociološko - kulturološke razlike koje postoje između kontinentalnog i primorsko - dalmatinskog dijela Hrvatske, a koje se između ostalog očituju u nešto patrijarhalnijem odgoju djece i sačuvanim obitelji kao zajednicom, imale za posljedicu upravo ovakvu distribuciju.

Ponovo začuđuje situacija na području Zagreba (kao i po pitanju distribucije u odnosu na spol maloljetnika). Za područje Okružne nadležnosti Zagreba u svim dosadašnjim istraživanjima bila je karakteristična iznadprosječna participacija djece kao počinitelja krivičnih djela. Vrlo je vjerojatno da su učestala migraciona kretanja, kao i druge posljedice ratnih zbivanja, dovele do promijenjene demografske i sociološko - kulturološke slike

pojedinih područja, a što se onda odrazilo i na postojeću distribuciju kriminaliteta po dobnim skupinama.

4. VRSTA I BROJ KRIVIČNIH DJELA

Pojavni oblici kriminalnog ponašanja maloljetnika ograničeni su na relativno malen dio inkriminacija predviđenih Krivičnim zakonom. To ograničenje u osnovi je determinirano samom dobi počinitelja. Obzirom da osobe koje nisu navršile 18 godina života u pravilu još nisu ekonomski i socijalno emancipirane, ne zauzimaju određena mjesta u gospodarstvenom i društvenom životu, to kod te dobne skupine ne susrećemo mnoga krivična djela koja su prisutna kod punoljetnih počinitelja. Maloljetnici su pretežno orjentirani na izvršenje imovinskih delikata, delikata protiv života i tijela, protiv dostojanstva ličnosti i morala i u uzvjesnoj mjeri protiv javnog reda i pravnog saobraćaja, kao i sigurnosti javnog prometa.

Statistički podaci Državnog odvjetništva RH posljednih godina pokazuju relativno stabilnu strukturu kriminaliteta maloljetnika prema vrstama krivičnih djela. Tako oko četiri petine maloljetnih delinkvenata čini krivična djela protiv imovine, oko 6% krivična djela

protiv sigurnosti javnog prometa, oko 3% krivična djela protiv života i tijela i manje od 1% krivična djela protiv dostojanstva ličnosti i morala.

U kolikoj mjeri krivična djela iz nabrojanih oblasti participiraju u ukupnoj masi delikata počinjenih od maloljetnika ovisi u znatnoj mjeri o dobnoj strukturi maloljetnih delinkvenata, kao i o teritorijalnoj rasprostranjenosti kriminaliteta djece i maloljetnika. Mlade dobne skupine, naročito delinkventna djeca, više su ograničene na imovinske delikte, dok se kod starijih dobni skupina, pogotovo kod delinkvenata u dobi od 16-18 godina života, u izvjesnoj mjeri pojavljuju i delikti protiv dostojanstva ličnosti i morala i protiv života i

tijela. Pojavni oblici imovinskih delikata također pokazuju izvjesnu zavisnost o dobi počinitelja, pa se tako pojavni oblici imovinskih delikata za čije izvršenje je potrebna veća smjelost, agresivnost i mobilnost češće nadu kod starijih nego kod mladih maloljetnika, a najmanje ih ima u dobnoj skupini djece, tj. počinitelja koji nisu navršili 14 godina života.

U 1992. godini došlo je do određenih manjih odstupanja u strukturi kriminaliteta u odnosu na ranije godine, jer se radi o razdoblju u kojem je, zbog agresije na Republiku Hrvatsku, djelovalo niz novih sociodemografskih, te makro i mikro socijalnih faktora.

Tablica 6.

Vrsta krivičnih djela - 1992. god.

	BJELO- VAR	DUB- ROVNIK	GOSPIĆ	KAR- LOVAC	OSIJEK	POŽEGA	PULA	RIJEKA	SISAK	SPLIT	ŠIBENIK	VARAŽ- DIN	ZADAR	ZAGREB	SVEGA
UKUPNO	527	137	10	111	798	225	440	708	111	897	203	443	311	2237	7158
	7,4	1,9	0,1	1,6	11,1	3,1	6,1	9,9	1,6	12,5	2,8	6,2	4,3	31,3	
KRVNI I SEXUALNI DELIKTI	10	-	-	-	11	4	5	15	-	14	3	6	-	62	130
	1,9	-	-	-	1,4	1,8	1,1	2,1	-	1,6	1,5	1,4	-	2,8	1,8
IMOVINSKI DELIKTI	434	130	6	95	703	193	404	664	106	776	185	381	282	2015	6374
	82,4	94,9	60,0	85,6	88,1	85,8	91,8	93,8	95,5	86,5	91,1	86,0	90,7	90,1	89,1
DELIKTI OPĆE SIGURNOSTI	25	1	3	3	18	13	11	7	3	21	2	14	5	38	164
	4,7	0,7	30,0	2,7	2,3	5,8	2,5	1,0	2,7	2,3	1,0	3,2	1,6	1,7	2,3
PROMETNI DELIKTI	27	3	-	5	24	5	8	8	1	32	4	11	11	36	175
	5,1	2,2	-	4,5	3,0	2,2	1,8	1,1	0,9	3,6	2,0	2,5	3,5	1,6	2,5
DELIKTI PROTIV JAVNOG REDA	3	-	-	4	2	1	4	2	-	22	1	7	4	49	99
	0,6	-	-	3,6	0,3	0,4	0,9	0,3	-	2,5	0,5	1,6	1,3	2,2	1,4
OSTALI DELIKTI	28	3	1	4	40	9	8	12	1	32	8	24	9	37	216
	5,3	2,2	10,0	3,6	5,0	4,0	1,8	1,7	0,9	3,6	3,9	5,4	2,9	1,7	3,0

PEARSON

Q (I/J) .1219

Q (J/I) .2493

Q (I,J) .1856

HI - KVADRAT

210.7783

STUPANJ SLOBODE

60

PR HI - KVADRAT AT/DF

.0000

PEARSON'S

.1691

CRAMER'S R

.0767

Od ukupnog broja prijavljene djece i maloljetnika u 1992. godini u Republici Hrvatskoj 89% je onih koji su počinili neki imovinski delikt, počinitelji krvnih i seksualnih delikata zastupljeni su sa svega 1,8%, prometnih delikata sa 2,5%, a od ostalih delikata se značajnijim učešćem izdvajaju počinitelji delikata protiv opće sigurnosti ljudi i imovine. U 1992. godini ukupno je 164 maloljetni osoba prijavljeno zbog krivičnih djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine, što čini 2,3% ukupnog broja prijavljenih maloljetnika i mnogo je više nego što su ti delikti inače zastupljeni u kriminalitetu maloljetnika. Primjerice, 1991. godine, u kojoj se već osjetio znatan porast te vrste krivičnih djela, njihovo učešće je

iznosilo 1,9% ukupno prijavljenih te godine. Osnovano se može pretpostaviti da je upravo porast tih delikata najdirektnije povezan s ratom koji se vodi protiv Republike Hrvatske zbog čega su i djeci i maloljetnicima dostupne razne eksplozivne naprave i oružje.

Da bismo utvrdili da li s obzirom na dijelove teritorija Republike Hrvatske postoje razlike u vrsti krivičnih djela koja čine maloljetnici, stavili smo u odnos vrste krivičnih djela i prijavljene po području mjesne nadležnosti 14 okružnih državnih odvjetništava. Područja u Hrvatskoj značajno se statistički razlikuju po učešću pojedinih vrsta krivičnih djela, no opća slika nije bitnije izmjenjena u odnosu na saznanja koja imamo iz ranijih

godina. Tako su imovinski delikti relativno češće nego u ukupnom uzorku zastupljeni na primorsko - dalmatinskim područjima Hrvatske, dok su znatno rjeđe nego u prosjeku prisutni na područjima Bjelovara, Gospića, pa i Karlovca, Požege i Varaždina. Maloljetni počinitelji delikata protiv života i tijela i protiv dostojanstva ličnosti i morala relativno su više nego drugdje prijavljivani na području Okružnog državnog odvjetništva Zagreb, Rijeka, pa i Bjelovar. Delikti protiv opće sigurnosti ljudi i imovine su, kao i ranijih godina, češće prisutni na kontinentalnom dijelu Hrvatske, a u 1992. godini posebno su prisutni na onim područjima gdje je koncentracija vojske bila velika ili su se vodile ratne operacije.

Nije isključeno da je manji postotak prijavljenih maloljetnika zbog imovinskih delikata na nekom području uz veći udio krvnih i nekih drugih delikata posljedica delinkventnog ponašanja maloljetnika koji borave u mjestima s jače izraženim ruralnim karakteristikama. Istraživanja su pokazala da na području s jače izraženim urbanim karakteristikama među djecom i maloljetnicima ima znatno manje neimovinskih delikata nego među onima koji borave na području s jače izraženim ruralnim karakteristikama. Što se više udaljavamo od mjesta koje je sjedište okružnog suda prema mjestima koja su samo sjedišta općine ili onima koja nisu niti sjedišta općine, sve više ćemo među prijavljenim maloljetnicima naći učinitelje neimovinskih, prije svega krvnih, seksualnih, ali i delikata protiv opće sigurnosti ljudi i imovine (Singer i sur., 1992). Prema strukturi imovinskih delikata (Singer i sur., 1992) proizlazi da je za našu zemlju već duži niz godina karakteristično da maloljetnici najčešće čine teške krađe u pravilu provaljivanjem u zatvorene prostore. Iza toga slijede krađe, a sva ostala krivična djela protiv imovine participiraju u znatno manjoj mjeri. Međutim, bilo bi pogrešno iz relativno velikog procentualnog učešća teških krađa provaljivanjem zaključiti da se radi o većoj

društvenoj opasnosti takvih učinitelja krivičnih djela. Okolnost da dijete ili maloljetnik izvrši krivično djelo protiv imovine provaljivanjem zatvorenih prostora ili savladavanjem drugih prepreka još ne mora značiti da se kod njega radi o naročitom intenzitetu kriminalne volje. Savladavanje prepreka je često samo sebi svrha, jer se na taj način maloljetnik nastoji potvrditi, izazvati pažnju, steći status među vršnjacima, dok je samo prisvajanje i stjecanje protupravne imovinske koristi često u drugom planu ili je sasvim sporedno.

Od ukupno 6.374 djece i maloljetnika koji su 1992. godine počinili neko od krivičnih djela protiv imovine (Tablica 7.) 72% ih je počinilo krivično djelo teške krađe, 16,4% ih je počinilo krađu, 1,5% razbojništvo ili razbojničku krađu, 3,2% oduzimanje motornog vozila, 4,5% oštećenje tuđe stvari i svega 0,4% sitno djelo krađe, utaje ili prijevare. Dominacija teških krađa među imovinskim deliktima učinjena od strane maloljetnika očito je znatno veća nego ranijih godina, kada ona nije prelazila 50%, pa i u 1991. godini gdje je već došlo do pomaka ka težim deliktima, udio teških krađa iznosio je 63% (prema Singer i sur., 1992).

Ovakva struktura počinitelja imovinskih delikata s obzirom na vrstu krivičnih djela najvjerojatnije ne odražava realno stanje stvari. Osnovano možemo pretpostaviti da su statistički podaci o broju prijavljenih iskrivljeni prema težim deliktima. Ta dominacija težih delikata među prijavljenim krivičnim djelima osobito je prisutna kad su u pitanju maloljetni počinitelji, i to većim dijelom uslijed brojnih mehanizama selekcije koji se primjenjuju u postupku prema maloljetnicima. Tako, npr., kod sitnih krađa oštećeni može utjecati da ne bude podnesena krivična prijava, jer se ne radi o krivičnom djelu za koje se goni po službenoj dužnosti.

Usporedba strukture imovinskih delikata u 14 područja mjesne nadležnosti okružnih državnih odvjetništava u Republici Hrvatskoj pokazuje da s obzirom na teritorij postoje statistički značajne razlike.

Tablica 7.

Krivična djela protiv privatne i društvene imovine - 1992. god.

	BJELOVAR	DUBROVNIK	GOSPIĆ	KARLOVAC	OSIJEK	POŽEGA	PULA	RIJEKA	SISAK	SPLIT	ŠIBENIK	VARAŽDIN	ZADAR	ZAGREB	SVEGA
Ukupno	434	130	6	95	703	193	404	664	106	776	185	381	282	2015	6374
čl. 130 Krađa	79 18.2	5 3.9	0 0	10 10.5	85 12.1	8 4.2	44 10.9	234 35.2	10 9.4	60 7.7	25 13.5	123 32.3	18 6.4	345 17.1	1046 16.4
čl. 131 Teška krađa	330 76.0	115 88.5	4 66.7	76 80.0	565 80.4	176 91.2	291 72.0	356 53.6	79 74.5	620 79.9	126 68.1	205 53.8	237 84.0	1401 69.5	4581 71.9
čl. 132 i 133 Razbojništvo i razbojnička krađa	6 1.4	-	-	-	5 0.7	1 0.5	13 3.2	6 0.9	-	15 1.9	1 0.5	5 1.3	-	41 2.0	93 1.5

Nastavak tablice 7

	BJELO- VAR	DUB- ROV- NIK	GOSPIĆ	KARLO- VAC	OSIJEK	POŽEGA	PULA	RIJEKA	SISAK	SPLIT	ŠIBENIK	VARAŽ- DIN	ZADAR	ZAGREB	SVEGA
Čl. 136. Oduzimanje motornog vozila	5 1.2	-	1 16.7	4 4.2	13 1.9	1 0.5	12 3.0	15 2.3	1 0.9	25 3.2	2 1.1	9 2.4	8 2.8	108 5.4	204 3.2
čl. 137 Oštećenje tuđe stvari	6 1.4	7 5.4	-	2 2.1	33 4.7	4 2.1	26 6.4	48 7.2	16 15.1	25 3.2	20 10.8	30 7.9	9 3.2	62 3.1	288 4.5
čl. 144 Sitna krađa, utaja ili prevara	-	-	-	2 2.1	-	-	3 0.7	-	-	3 0.4	2 1.1	1 0.3	-	12 0.6	23 0.4
čl. 150 Prikriivanje	8 1.8	3 2.3	1 16.7	1 1.1	2 0.3	3 1.6	15 3.7	5 0.8	-	28 3.6	9 4.9	8 2.1	10 3.6	46 2.3	139 2.2

Tako maloljetnika koji su počinili krivično djelo teške krađe više ima među maloljetnim počiniteljima imovinskih delikata na području nadležnosti Okružnog državnog odvjetništva Zadar, Split, Požega, Osijek, Karlovac i Dubrovnik. Počinitelja razbojništva i razbojničkih krađa više nego u prosjeku ima na području Zagreba, Splita i Pule, dok su počinitelji djela obične krađe najzastupljeniji na području Varaždina, Rijeke i Bjelovara.

Za razliku od općih kriminoloških saznanja koja imamo o teritorijalnoj distribuciji kriminaliteta općenito, po kojima je karakteristično da su delikti izvršeni nasiljem nešto češće prisutni u manje urbanim područjima, kod maloljetnika imamo obrnutu sliku. Delikti s obilježjima nasilja prisutniji su u većim gradskim aglomeracijama. Stajališta nekih kriminologa, prema kojima bi postojala izravna veza između npr. razbojništva s jedne i ekonomskih teškoća, nezaposlenosti i siromaštva s druge strane, nisu se pokazala točnima. Statistike europskih zemalja, koje su doživjele nagli gospodarski napredak, gdje je došlo do porasta standarda stanovništva i smanjenja nezaposlenosti, bilježe iz godine u godinu upadljivo visok porast svih imovinskih delikata, a osobito razbojništava.

Za delikte s obilježjima nasilja, počinjenim od strane maloljetnika, praksa organa krivičnog postupka je pokazala da su ti delikti najčešće situacionog karaktera, koji su rezultat trenutnog stjecaja okolnosti, niske frustracije tolerancije maloljetnika i neadekvatnog reagiranja tipičnog za kritičnu fazu puberalnog i adolescentnog previranja. Tako krivična djela protiv života i tijela daleko rjeđe od drugih predstavljaju izraz dugotrajnijeg negativnog procesa razvoja ličnosti maloljetnika ili složenijih prilika u kojima živi.

Izuzetno rijetko među maloljetnicima je naći ubojicu koji je djelo planirao pažljivo odabirući žrtvu. Većina

radnji koje čine dovršena ili pokušana ubojstva proizašle su iz međuljudskog nesporazuma i konflikta u stjecaju sa slučajnim faktorima, dijelom ličnosti, a dijelom socijalne sredine. Nerijetko se radi o paničnim reakcijama na nepredvidivu situaciju, o afektivnom ponašanju u kojem se isprepliću strah, taština i poniženje.

Fizička snaga, nadmoć, nadmetanje i ispoljavanje agresije manje su ili više priznata sredstva stjecanja statusa među vršnjacima. Ovi oblici ponašanja, ukoliko pod utjecajem grupe u kojoj dominiraju stariji ne prelaze u fiksirani model nasilničkog ponašanja, prolaznog su karaktera i imaju za razvoj pojedinca često bezazleniji značaj nego što bi se to moglo zaključiti po reakciji javnosti.

Ova djela, zato, najčešće indiciraju disciplinske odgojne mjere ili, kad se radi o ubojstvu, kaznu maloljetničkog zatvora. Ova posljednja sankcija tada je manje izraz potrebe za odgajanjem i preodgajanjem maloljetnika, a više posljedica ocjene suda da izricanje drugih sankcija u konkretnom slučaju zbog težine djela i uznemirenja koje je ono izazvalo ne bi bilo opravdano.

Tablica 8

Maloljetnici prijavljeni zbog delikata nasilja (1991. i 1992. god.)

GODINA	Ubojstvo i ubojstvo na mah-dovršeno	Ubojstvo i ubojstvo na mah-pokušaj	Sudje-lovanje u tučnjavi	Silo-vanje	Razboj-ništvo	Nasil-ničko ponašanje
1991.	8	7	11	16	107	79
1992.	10	10	20	12	93	37
%	+25.0	+42.9	+84.8	+25.0	-13.1	-53.2

Usporedba broja prijavljenih maloljetnika zbog delikata s obilježjima nasilja u 1992. godini u odnosu na 1991. godinu (Tablica 8.) potvrđuje već i ranije spomenutu konstataciju da u ratnim uvjetima dolazi do eskalacije ispoljavanja agresije općenito, a što se onda odražava i na porast krivičnih djela te vrste počinjenih od strane maloljetnika. Do porasta je došlo upravo kod izvršenja krivičnih djela protiv života i tijela, a koja su najbolji pokazatelj povišenog agresiviteta uzrokovanog bilo afektivnom napetošću, preosjetljivošću, ali i isticanjem tjelesne snage i odvažnosti, što znatno češće dolazi do izražaja upravo u ratnim uvjetima. Krivična djela ubojstva (bilo u pokušaju ili dovršena) najčešće se, kao i ranijih godina, dešavaju na području Rijeke, Splita i Zagreba, razbojništvo i razbojnička krađa znatno češće nego u prosjeku prisutni su na području Pule, a nasilničko ponašanje prisutnije je nego drugdje na području Zadra, Splita, Varaždina i Zagreba. Od 16 seksualnih delikata izvršenih nasiljem 9 ih je počinjeno na području Zagreba, po dva na području Rijeke, Splita i Šibenika i jedno na području okružne nadležnosti Osijeka. Delikti izvršeni nasiljem od strane maloljetnika na području republike Hrvatske u 1992. godini, općenito uzevši, najkarakterističniji su za područje okružne nadležnosti Zagreba i Splita, jer je njihova participacija u tim deliktima češća nego što prijavljeni maloljetnici s tih područja participiraju u ukupnoj masi maloljetnih delinkvenata u Republici Hrvatskoj.

Intenzitet kriminalne aktivnosti izražen brojem krivičnih djela zbog kojih je protiv počinitelja podnesena

krivična prijava, svakako spada među indikatore procjene kriminalnog značaja delinkventne populacije nekog područja.

Podaci sudske statistike (prema Singer i Mikšaj - Todorović, 1989) pokazuju da je intenzitet kriminalne aktivnosti djece i maloljetnika u Republici Hrvatskoj relativno nizak. Oko četiri petine svih prijavljenih počinitelja krivičnih djela mladih od 18 godina života učinilo je samo jedno krivično djelo, oko 10% je počinilo dva krivična djela, a 8 - 10% tri ili više krivičnih djela.

Intenzitet kriminalne aktivnosti može, ali ne mora uvijek i u svakom slučaju, biti izraz sklonosti kriminalnom ponašanju. On može ovisiti i o efikasnosti rada organa otkrivanja delikata, pri čemu se pravovremenim otkrivanjem počinitelja već kod prve kriminalne djelatnosti doprinosi smanjenju intenziteta kriminalne aktivnosti. Djeca i maloljetnici često bivaju otkriveni već nakon izvršenja prvog krivičnog djela, pa stoga i ne dođe do dalje kriminalne aktivnosti.

Na uzorku od 3.534 prijavljene djece i maloljetnika u RH (prema Singer, Mikšaj-Todorović, 1989) dobiveno je da je intenzitet kriminalne aktivnosti prijavljenih maloljetnika relativno nešto veći u subuzorku ispitanika koji su djelo počinili noću, a da su počinitelji krivičnih djela protiv života i tijela i tzv. "ostalnih" djela u pravilu počinili samo jedno krivično djelo, za razliku od počinitelja imovinskih delikata koji znatno češće participiraju među onima koji su počinili tri ili više krivičnih djela.

Tablica 9

Maloljetnici – broj izvršenih krivičnih djela – 1992. g.

	Bjelovar	Dubrovnik	Gospić	Karlovac	Osijek	Požega	Pula	Rijeka	Sisak	Split	Šibenik	Varaždin	Zadar	Zagreb	Svega
SVEGA	527 100	137 100	10 100	111 100	798 100	225 100	440 100	708 100	111 100	897 100	203 100	443 100	311 100	2237 100	7158 100
JEDNO	470 89.2	88 64.2	9 90.0	111 100.0	605 75.8	183 81.3	269 61.1	354 50.0	80 72.1	777 86.6	130 64.0	337 75.1	300 96.5	1719 76.8	5432 75.9
DVA	37 7.0	19 13.9	1 10.0	---	68 8.5	18 8.0	38 8.6	102 14.4	23 20.7	47 5.2	50 24.6	55 12.4	10 3.2	117 5.2	585 8.2
TRI DO PET	15 2.8	27 19.7	---	---	97 12.1	20 8.9	45 10.2	101 14.3	3 2.7	43 4.8	16 7.9	43 9.7	1 0.3	215 9.6	626 8.7
ŠEST DO SEDAM	3 0.6	3 2.2	---	---	25 0.2	3 1.3	36 8.2	79 11.1	1 0.9	10 1.1	6 2.9	7 1.6	---	63 2.8	236 3.3
VIŠE OD DESET	2 0.3	---	---	---	3 0.3	1 0.4	52 11.8	72 10.2	4 3.6	20 2.2	1 0.5	1 0.2	---	123 5.5	279 3.9

PEARSON

Q (I/J) .3693

Q (J/I) .4619

Q (I,J) .4156

HI – KVADRAT

89.2319

STUPANJ SLOBODE

10

PR HI – KVADRAT AT/DF

.0000

PEARSON'S

.4106

CRAMER'S R

.3184

U 1992. godini intenzitet kriminalne aktivnosti maloljetnika izražen brojem učinjenih krivičnih djela nešto je povećan u odnosu na saznanja iz ranijih godina. 24%

maloljetnika prijavljeno je zbog izvršenja dva ili više krivičnih djela, a čak 7,2% prijavljeno je zbog izvršenja šest ili više krivičnih djela.

Područja mjesne nadležnosti okružnih državnih odvjetništava međusobno se statistički značajno razlikuju po intenzitetu kriminalnog ponašanja prijavljene djece i maloljetnika. Područja najintenzivnije kriminalne djelatnosti svakako su područja Rijeke i Pule, a donekle i područja Dubrovnika i Šibenika. Tako je npr. na području Rijeke svega 50% djece i maloljetnika prijavljeno zbog počinjenog jednog krivičnog djela, dok ih je čak 21% prijavljeno zbog šest ili više krivičnih djela. Sličnu situaciju, dakle intenzivniju kriminalnu aktivnost na istarsko - primorsko - dalmatinskim područjima, bilježili smo i ranijih godina. Tumačenja ovakve situacije možemo tražiti u činjenici da se radi o turistički atraktivnim područjima za koja je i inače karakteristično da tamo prevladavaju imovinski delikti, da je karakteristično postojanje većih grupa koje čine krivična djela, a što se onda sve odražava i na pojačanu intenzitetu vršenja krivičnih djela izraženom kroz broj krivičnih djela za koje se podnosi krivična prijava.

5. KRIMINALNI POVRAT

Kriminalnim povratom smatra se onaj dio kriminaliteta čija je društvena opasnost intenzivnija, i to ne toliko zbog njegova obima i težine krivičnih djela počinjenih u povratu, nego zbog svoje zakonite konstantnosti, kontaminiranosti za okolinu, naročito za maloljetnike, a kako neki kažu i zbog posebnih individualnih karakteristika recidivista koje se izražavaju u njegovom opasnom stanju.

Problemu recidivizma kod djece i maloljetnika pristupamo s posebnom pažnjom iz nekoliko razloga:

- opravdana je pretpostavka da za kriminalno ponašanje ovih osoba najčešće nije relevantna slučajna okolnost nego je u pitanju intenzivnije i kontinuiranije djelovanje etioloških faktora takvog ponašanja;

- ponovno vršenje krivičnih djela indikator je tzv. kriminalne upornosti učinitelja;

- recidivizam je praćen izvjesnim deformacijama u sferi psihičkog života kao posljedicom djelovanja osnovnih faktora kriminaliteta. Naime, permanentno djelovanje tih faktora doprinjelo je formiranju izvjesnih crta ličnosti koje se vremenom osamostaljuju, te djeluju kao relativno samostalan element.

Pored navedenog potrebno je konstatirati da prvenstveni značaj recidivizma djece i maloljetnika proizlazi iz spoznaje da se kasniji delinkventi iz navike i multirecidivisti u znatnoj mjeri regrutiraju upravo iz delinkventne populacije koja je još u dobi djetinjstva ili maloljetništva došla u sukob s krivičnim zakonodavstvom. Stoga je sasvim opravdano stanovište prema kojem su opseg i ostale karakteristike recidivizma djece i maloljetnika od izuzetno velikog značaja za procjenu uspješnosti rada niza službi, organa i institucija

koje se bave prevencijom i sprečavanjem kriminalnog ponašanja mladeži.

Pojmu maloljetnih kriminalnih povratnika moramo prići sa dva stanovišta. S jednog, maloljetnim kriminalnim povratnicima smatramo sve maloljetne delinkvente koji su već ranije bili prijavljeni kao počinitelji krivičnih djela, bez obzira na ishod krivičnog postupka, tj. bez obzira da li su ranije samo prijavljivani ili su im ranije i izricane krivične sankcije. S drugog stanovišta, kriminalnim povratnikom smatramo osobu kojoj su već ranije bile izricane krivične sankcije.

Kriminalni povrat, uzimajući u obzir sve maloljetnike koji su ranije već evidentirani kao počinitelji krivičnih djela, u Republici Hrvatskoj posljednjih se godina kretao u obimu od oko 20 do 25% (Singer, 1980; Singer, 1981; Poldrugač, 1990), pri čemu je zapažen konstantan porast udjela kriminalnih povratnika među prijavljenim maloljetnicima, a taj je porast naročito bio izražen na području Zagreba gdje je u posljednjim razdobljima dosizao i do 34% (Struktura i teritorijalna rasprostranjenost kriminaliteta maloljetnika u Zagrebu, 1980). U pogledu teritorijalne rasprostranjenosti može se napomenuti da je recidivizam djece i maloljetnika pojava koja se susreće češće u urbanim nego u ruralnim sredinama, višestruki recidivizam pretežno je vezan uz urbanu sredinu, dok je jednostruki kriminalni povrat relativno češće prisutan u područjima s pretežno ruralnim karakteristikama (Uzelac, 1980).

Tablica 10

Prijavljeni maloljetnici prema ranijim prijavama

GODINA	RANIJE PRIJAVLJENI		
	SAMO KAO DIJETE	SAMO KAO MALOLJETNIK	KAO DIJETE I KAO MALOLJETNIK
1991.	794	626	369
1992.	728	1222	474
%	-8.3	+95.2	+28.4

RANIJE PRIJAVLJEN	DA	NE
1991.	1789 38.3	2878 61.7
1992.	2424 33.9	4734 66.1

U obje promatrane godine uočljiv je izrazito visok udio recidivista. U ukupnom broju prijavljene djece i maloljetnika preko jedne trećine je onih koji su već i ranije bili prijavljivani zbog izvršenog krivičnog djela. Najizrazitiji je porast recidivista koji su recidivirali samo kao

maloljetnici (čiji se broj 1992. u odnosu na 1991. gotovo udvostručio). Vrlo je vjerojatno da je takva situacija, a slični su rezultati dobiveni i u poglavlju o dobi maloljet-

nika, posljedica ratnih prilika u Hrvatskoj, koje su pogodnije za porast kriminaliteta starijih dobnih skupina.

Tablica 11

Maloljetnici – ranije prijavljeni – 1992. g.

	Bjelo- var	Dub- rovnik	Gos- pić	Karlo- vac	Osi- jek	Požo- ga	Pula	Rije- ka	Sisak	Split	Šibo- nik	Vraraž- din	Zadar	Zag- reb	Svoga
SVEGA	527 100	137 100	10 100	111 100	798 100	225 100	440 100	708 100	111 100	897 100	203 100	443 100	311 100	2237 100	7158 100
NIJE	361 68.5	108 78.8	10 100	75 67.5	427 53.5	191 84.5	311 70.7	478 67.5	84 75.7	698 77.8	171 84.2	278 62.8	244 78.4	1298 58.0	4734 66.1
SAMO KAO DIJETE	66 12.5	4 2.9	--	10 9.0	125 15.7	6 2.7	50 11.4	106 14.9	15 13.5	52 5.8	14 6.9	73 16.5	32 10.3	175 7.8	728 10.2
SAMO KAO MALOLJETNIK	63 11.9	23 16.8	--	13 11.7	160 20.0	24 10.7	43 9.8	61 8.6	6 5.4	94 10.4	18 8.9	49 11.1	35 11.2	633 28.3	1222 17.1
KAO DIJETE I KAO MALOLJETNIK	37 7.0	2 1.4	--	13 11.7	86 10.8	4 1.8	36 8.2	63 8.9	6 5.4	53 5.9	--	43 9.7	--	131 5.8	474 6.6

PEARSON

Q (I/J) .1980

Q (J/I) .2933

Q (I,J) .2456

HI – KVADRAT

STUPANJ SLOBODE

PR HI – KVADRAT AT/DF

PEARSON'S

CRAMER'S R

586.3592

38

.0000

.2752

.1652

Područja nadležnosti četrnaest državnih odvjetništava u Republici Hrvatskoj statistički se značajno razlikuju u odnosu na pojavu maloljetnog kriminalnog povrata. Recidivizam maloljetnika znatno je prisutniji u kontinentalnom dijelu Hrvatske nego na priobalnom njenom dijelu, a osobito je karakterističan za područje Osijeka (46,5%), Zagreba (42%) i Varaždina (37,2%). U pogledu distribucije maloljetnih multirecidivista (koji su kao počinitelji krivičnih djela prijavljivani i kao djeca i kao maloljetnici), a kojih u ukupnoj populaciji prijavljenih ima 6,6%, sa iznad prosječnim se učešćem, osim već spomenutih područja, pojavljuju i na području Karlovca, Pule i Rijeke. Vrlo je vjerojatno da se na tim područjima radi o većoj koncentraciji maloljetnika koji imaju mjesto boravišta u većim gradovima, sjedištima okružnih sudova. Društveni značaj recidivizma i interes znanstvenih disciplina za ovu pojavu razumljiv je i iz činjenice da je prema znatnom broju ovih osoba već bio poduzet određeni tretman koji u smislu korigiranja takvog ponašanja, sudeći po ponovljenoj kriminalnoj aktivnosti, nije rezultirao zadovoljavajućim efektima.

U maloljetničkoj delinkventnoj populaciji, kao što je poznato, djeluju brojni selekcionni mehanizmi uslijed kojih tek približno jedna petina poznatih maloljetnih počinitelja krivičnih djela bude izvedena pred sud i bude joj izrečena neka krivična sankcija. Naravno da su takvi maloljetnici negativno selekcionirani, to su u znatnoj mjeri teži slučajevi koji predstavljaju neposrednu opasnost kako za dobro zaštićeno krivičnim zakonom, tako i za sebesame. Ranija istraživanja (npr. Singer, Poldrugač,

Mikšaj - Todorović, 1987; Poldrugač, 1990) ukazuju na podatak da u populaciji maloljetnih delinkvenata u Republici Hrvatskoj ima oko 7% onih kojima su već ranije bile izricane neke krivične sankcije.

Tablica 12

Prijavljeni maloljetnici prema ranijim sankcijama (1991. i 1992. godina)

GODINA	RANIJE SANKCIJE		
	SAMO IZVAN ZAVODSKE	SAMO ZAVODSKE	IZVANZAVODSK E I ZAVODSKE
1991.	356	177	42
1992.	270	182	90
%	-24.2	+2.8	+114.3

RANIJE SANKCIJE	DA	NE
1991.	575 12.3	4092 87.7
1992.	542 2.6	6616 92.4

Pokazatelji recidivizma onih maloljetnika kojima su ranije izricane krivične sankcije za 1991. i 1992. godinu ukazuju na izraziti porast te vrste recidivizma u 1991. godini u odnosu na saznanja koja imamo iz ranijih godina. Te se godine, naime, gotovo udvostručilo relativno učešće maloljetnika kojima su već bile izricane sankcije u masi maloljetnih počinitelja krivičnih djela.

1992. godine došlo je do relativnog pada tako shvaćenog recidivizma, no svakako se pogoršala njihova struktura, jer se broj maloljetnika kojima je ranije već bilo izricano više sankcija (izvanzavodskih i zavodskih) i više nego udvostručio, tj. porastao je za 114,3%. Takvi pokazatelji ukazuju na, s jedne strane, izrazito nepovoljan razvoj

jednog dijela maloljetnih učinitelja krivičnih djela, ali i na potrebu preispitivanja kriterija sudova pri izricanju odgojnih mjera, kao i procesa resocijalizacije, obzirom da je većina tih maloljetnika recidivirala ili u toku ili neposredno nakon provođenja izrečenih odgojnih mjera.

Tablica 13
Maloljetnici – ranije sankcije – 1992. g.

	Bjelovar	Dubrovnik	Gospić	Karlovac	Osiijek	Požega	Pula	Rijeka	Sisak	Split	Šibenik	Vraraždin	Zadar	Zagreb	Svega
SVEGA	332 100	113 100	10 100	91 100	581 100	188 100	309 100	530 100	74 100	733 100	150 100	302 100	239 100	1655 100	5307 100
NEMA	226 80.1	110 97.3	10 100	72 79.1	479 82.4	177 94.1	255 82.5	513 96.8	70 94.6	667 90.9	137 91.3	228 75.5	230 96.2	1551 93.7	4765 89.8
SAMO IZVANZAVODSKE	24 7.2	1 0.9	--	10 10.9	30 5.1	6 3.2	31 10.0	16 3.0	2 2.7	43 5.9	7 4.6	39 12.9	8 3.3	53 3.2	270 5.1
SAMO ZAVODSKE	33 9.9	2 1.8	--	8 8.7	42 7.2	3 1.6	22 7.1	1 0.2	2 2.7	13 1.7	3 2.0	17 5.6	1 0.4	35 2.1	182 3.4
IZVANZAVODSKE I ZAVODSKE	9 9.9	--	--	1 1.1	30 5.1	2 1.1	1 0.3	--	--	10 1.4	3 2.0	18 5.9	--	16 0.9	90 1.7

PEARSON

Q (I/J) .1687

Q (J/I) .3730

Q (I,J) .2708

HI – KVADRAT

STUPANJ SLOBODE

PR HI – KVADRAT AT/DF

PEARSON'S

CRAMER'S R

359.3930

36

.0000

.2523

.1506

Područja okružnih državnih odvjetništava u RH statistički se značajno razlikuju po učešću maloljetnih recidivista kojima su već ranije izricane krivične sankcije. Maloljetnike u kriminalnom povratu koji su već ranije bili podvrgnuti nekom stručnom tretmanu više nego u prosjeku (uz izuzetak područja Pule) ima u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Tako relativno češće nego u prosjeku maloljetnih recidivista kojima su ranije izricane sankcije ima na području Varaždina, Karlovca, Bjelovara, Osijeka i Pule. Multirecidivista, kojima je ranije bilo izrečeno više krivičnih sankcija više nego u prosjeku ima također na području Varaždina, Bjelovara i Osijeka.

Ovakvi pokazatelji svakako ukazuju na složeniju strukturu maloljetničke delinkvencije u kontinentalnom dijelu Hrvatske, na veće prisustvo onih karakteristika počinitelja krivičnih djela koja iziskuju primjenu pravnih normi od strane pravosudnih organa. Međutim, ovakve pokazatelje treba interpretirati posebno oprezno, jer kriminalni povrat maloljetnika definiran već izrečenom sankcijom sasvim sigurno oscilira i uslijed razlika u primjeni mehanizama selekcije na nekom području, a osobito uslijed različite politike primjene načela oportuniteta.

5. SUUČESNIŠTVO

Pri ocjeni značaja kriminaliteta polazi se od pretpostavke da kriminalno suučesništvo predstavlja društveno

opasniji vid kriminaliteta, te da je ta opasnost tim veća što ima više suučesnika i što je veći stupanj kohezije između njih. Kad se radi o maloljetnicima običava se k tome još voditi računa o dobi suučesnika, te se smatra kriminalno opasnijim suučesništvo između punoljetnih i maloljetnih osoba nego suučesništvo među samim maloljetnicima.

Međutim, pojava suučesništva u vršenju krivičnih djela kod maloljetnika ni u kojem slučaju nema isti značaj, odnosno stupanj društvene opasnosti, kao kod punoljetnih izvršitelja krivičnih djela. Dok se kod punoljetnih osoba koje u suučesništvu vrše krivična djela pretežno radi o kumuliranju kriminalne volje, kod maloljetnika vrlo rijetko susrećemo takva zajedništva do kojih je došlo upravo zato da bi se vršila krivična djela. Njihova zajedništva u pravilu nastaju po mjestu stanovanja na osnovi susjedskih odnosa, na osnovi zajedničkog pohađanja škole, u pravilu se oni već i ranije druže, a u njihovim zajedništvima najčešće nedostaje neka čvršća unutarnja kohezija, kao i onaj stupanj organiziranosti koji je inače svojstven delinkventnim bandama ili udruženjima. U onim rijetkim slučajevima gdje susrećemo nešto veću koheziju između članova grupe, najčešće ćemo primijetiti da je motiv njihova zajedništva kao i ukupne djelatnosti više prožet željom za avanturom, samopotvrđivanjem i stjecanjem određenog statusa među vršnjacima, nego kriminalno usmjerenim težnjama kakve nalazimo kod odraslih osoba koje se udružuju zbog vršenja krivičnih djela. No, ipak u

grupama koje se udružuju pod utjecajem zajedničkog afiniteta za vršenje krivičnih djela, tom motivu je podređena i njime je određena cjelokupna unutarnja organizacija, interpersonalni odnosi i dinamika grupe. Prema tome, takve grupe, ukoliko ne budu pravovremeno otkrivene i društvenom intervencijom razdvojene, mogu prerasti u maloljetničke bande kao čvrsto strukturirane, unutar sebe homogene i solidarne grupe u kojima se stvara posebna subkultura.

Sa socio - demografskog aspekta karakteristična je za maloljetničke grupe homogenost po starosti. U odnosu na spol značajno je da ih češće sačinjavaju pripadnici muškog spola (Singer i sur., 1992). Rezultati nekih ispitivanja participacije starosnih kategorija u maloljetničkim grupama pokazuju da se mlađi maloljetnici mnogo češće udružuju u vršenju krivičnih djela nego što to čine stariji maloljetnici (Struktura i teritorijalna rasprostranjenost kriminaliteta maloljetnika u Zagrebu, 1980). Što je maloljetnik mlađi to više ima potrebu da svoju nesigurnost, nedovoljno iskustvo i zrelost pri svakoj, a pogotovo delinkventnoj aktivnosti, kompenzira tako da oslonac i podršku traži u drugom ili drugima. Već duži niz godina više od polovice prijavljene djece i maloljetnika u našoj republici počinilo je krivično djelo u suučesništvu (npr. prema Poldrugač, 1990 suučesništvo je prisutno kod 56% ispitanika). Naprotiv, među punoljetnim osobama pravomoćno osuđenim u Republici Hrvatskoj od 1976. do 1979. godine (prema Singer, Mikšaj - Todorović, 1989) suučesništvo je prisutno sa 21,5%.

Tablica 14

Prijavljeni maloljetnici prema suučesništvu (1991. i 1992. godina)

GODINA	S JEDNIM	S DVOJE	S TROJE	S ČETVORO I VIŠE
1991.	1168 37.8	701 22.7	475 15.4	743 24.1
1992.	1704 35.5	1134 23.6	811 16.9	1154 24.0
%	+45.9	+61.8	+70.7	+55.3

RANIJE SUUČESNIŠTVO	DA	NE
1991.	3087 66.1	1580 33.9
1992.	4803 67.1	2355 32.9

U promatranim godinama uočljivo je vidno povećanje pojave suučesništva među prijavljenim maloljetnicima u odnosu na saznanja iz ranijih godina. Lagano povećanje uočljivo je i u 1992. godini u odnosu na 1991. Očito je da su ratni uvjeti i agresija na Republiku Hrvatsku od značaja za povećanu pojavu udruživanja maloljetnika općenito, pa tako i udruživanja u vršenju krivičnih djela. Iz tablice 14 razabiremo da ne samo da je došlo do porasta suučesništva među maloljetnicima nego je došlo i do porasta broja osoba s kojima maloljetnici čine krivična djela. Dok je u ranijim istraživanjima utvrđeno da među maloljetnicima koji krivična djela vrše u grupi ima preko 40% onih koji krivična djela vrše u suučesništvu još samo sa jednom osobom (npr. prema Poldrugač, 1990. takvih je 47%), u 1992. godini svega je 35,5% prijavljenih maloljetnika koji su djelo učinili u grupi imalo samo jednog suučesnika. Najizrazitiji porast u promatranim godinama desio se u suučesništvima s još dvoje i s još tri osobe.

Podatak da među maloljetnicima koji krivična djela čine u grupi ima 17% onih koji to čine sa još tri osobe ili da je čak 24% onih koji su pripadnici grupa sačinjenih od pet i više osoba mogao bi, uz saznanja o odgovarajućoj unutarnjoj koheziji grupe, već ukazivati na postojanje nekih karakteristika maloljetničkih bandi. To tim više što su takva brojna suučesništva nađena, prije svega, prilikom nasilničkih delikata protiv javnog reda i pravnog saobraćaja (kod nasilničkog ponašanja i sprečavanja službene osobe u obavljanju službene radnje) (prema Singer i sur., 1992).

Nadalje, dosadašnja istraživanja ukazuju na usku povezanost maloljetničkih grupa i različitih urbanih činilaca koji uvjetuju njihovu pojavu. Prenaseljenost određenih zona u velikim gradovima pruža povoljne uvjete za nastanak takvih grupa. Da je grupno vršenje krivičnih djela fenomen svojstven pretežno urbanim sredinama potvrđuju i podaci dobiveni istraživanjem kriminaliteta maloljetnika u Zagrebu (Uzelac, 1980., prema Poldrugač, 1990.) gdje je suučesništvo kod maloljetnih delinkvenata u Zagrebu prisutno u 56,5% slučajeva, kod onih koji žive na području koje gravitira gradu Zagrebu prisutno je u 50% slučajeva, a kod maloljetnih delinkvenata sa područja Hrvatskog Zagorja suučesništvo je prisutno sa 39,8% slučajeva.

Tablica 15

Maloljetnici – suučesništvo – 1992. g.

	Bjelo- var	Dub- rovnik	Gos- pić	Karlo- vac	Osi- jek	Pože- ga	Pula	Rije- ka	Sisak	Split	Šibe- nik	Vraraž- din	Zadar	Zag- reb	Svega
SVEGA	527 100	137 100	10 100	111 100	798 100	225 100	440 100	708 100	111 100	897 100	203 100	443 100	311 100	2237 100	7158 100
SAM	205 38.9	28 20.4	6 60.0	47 42.3	255 31.9	61 27.1	76 17.3	137 19.3	81 73.0	373 41.6	59 29.1	180 40.6	233 74.9	614 27.4	2355 32.9
S JEDNIM	135 25.6	27 19.7	4 40.0	23 20.7	206 25.8	49 21.7	86 19.5	129 18.2	17 15.3	218 24.3	54 26.6	119 26.9	34 10.9	603 26.9	1704 23.8
S DVOJE	58 11.0	51 37.2	--	19 17.1	154 19.3	39 17.3	48 10.9	135 19.1	4 3.5	108 12.0	54 26.6	65 14.7	12 3.8	387 17.3	1134 15.8
S TROJE	49 9.3	15 10.9	--	8 7.8	111 13.9	34 15.1	34 7.7	153 21.6	4 3.5	73 8.1	12 5.9	37 8.3	7 2.2	274 12.2	811 11.3
S ČETVERO I VIŠE	80 15.2	16 11.7	--	14 12.6	72 9.0	42 18.7	196 44.5	154 21.7	5 4.5	125 13.9	24 11.8	42 9.5	25 8.0	359 16.0	1154 16.1

PEARSON

Q (I/J) .2372

Q (J/I) .2822

Q (I,J) .2597

HI - KVADRAT

983.2349

STUPANJ SLOBODE

52

PR HI - KVADRAT AT/DF

.0000

PEARSON'S

.3475

CRAMER'S R

.1853

Iz tablice u kojoj smo prijavljenu djecu i maloljetnike u četrnaest okružnih državnih odvjetništava u RH stavili u relaciju prema suučesništvu proizlazi da je izvršenje krivičnih djela u suučesništvu teritorijalno različito izraženo.

Prije svega valja napomenuti da je promatrane 1992. godine došlo do promjene distribucije suučesništva maloljetnika u Republici Hrvatskoj u odnosu na saznanja koja o toj pojavi imamo od ranije. Pojava suučesništva znatno je više bila izražena na području Dalmacije (znatno više nego u prosjeku tu su bila zastupljena područja Okružnog suda Dubrovnik, Split, Šibenik i Zadar) i na području Okružnog suda Pula, dok je kontinentalni dio Hrvatske bio slabije zastupljen u odnosu na tu pojavu. Isto tako, priobalno područje isticalo se od ostalog teritorija Hrvatske i po relativno većem udjelu većih skupina od četiri, pet i više maloljetnih počinitelja krivičnih djela (Singer, Mikšaj - Todorović, 1989).

U 1992. godini teritorijalna distribucija pojave suučesništva se izmijenila utoliko što grupno vršenje krivičnih djela, uz donekle izuzetak Šibenika, više nije toliko karakteristično za Dalmaciju već je pretežno skoncentrirano na području Pule, Rijeke, Zagreba, Požege, pa i Osijeka. Za pretpostaviti je da je takva situacija opet posljedica ratnih zbivanja u Republici Hrvatskoj uslijed kojih je smanjena mobilnost maloljetnika, a i kriminalitet vezan uz turizam vjerojatno je pomaknut prema Sjevernom Jadranu i Istri.

7. KARAKTERISTIKE MJESTA BORAVIŠTA

U sociološkoj i kriminološkoj literaturi govori se o maloljetničkoj delinkvenciji kao urbanom fenomenu. Brojni istraživači uzimaju stupanj urbanizacije i broj stanovnika određenih područja kao osnovnu nezavisnu varijablu za utvrđivanje obima maloljetničke delinkvencije. Tako se nizom istraživanja ispitivanjem odnosa urbanizacije, industrijalizacije i određenih socijalno - patoloških pojava, došlo do rezultata koji pokazuju da "nova naselja" imaju više maloljetničkog kriminaliteta nego "starija nasilja" (Todorović, Jašović, Uzelac, Petran). Iako su, dakle, brojna istraživanja, kako u drugim zemljama tako i kod nas, potvrdila utjecaj veličine gradova na maloljetničku delinkvenciju, kasnija istraživanja imala su za posljedicu nijansiranje ovakvog mišljenja. Konstatirano je da urbanizacija i delinkvencija ne rastu ravnomjerno i da se od određenog stupnja razvoja grada smanjuje postotak kriminaliteta (Todorović, prema Poldrugač, 1990). Kriminalitet maloljetnika najprisutniji je, dakle, u industrijskim gradovima srednje veličine u kojima dolaze do izražaja velike i nagle promjene, gradovima koji naglo rastu, odnosno za koje su karakteristični nagli procesi industrijalizacije i urbanizacije.

Za Republiku Hrvatsku je, međutim, u istraživanjima koja su vršena prije rata i agresije na Hrvatsku, bilo karakteristično da je među maloljetnim delinkventima bilo najviše onih čije mjesto boravišta nije bilo niti

sjedište općine (Singer, Mikšaj - Todorović, 1989; Poldrugač, 1990). Gotovo polovica svih prijavljenih maloljetnika koji su bili obuhvaćeni tim istraživanjima imali su mjesto boravišta koje nije bilo niti središte općine. Utvrđeno je, međutim, da postoji visoka pozitivna povezanost između veličine mjesta boravišta i činjenja krivičnih djela izvan mjesta boravišta. Tako je utvrđeno da sa nižim stupnjem urbanizacije i s veličinom mjesta boravišta prijavljenih maloljetnika opada postotak ispitanika koji su krivična djela činili izvan mjesta svog boravka. Takvih je ispitanika bilo relativno najviše u mjestima koja nisu ni središte općine, i to čak relativno četiri, odnosno pet puta više nego u subuzorku maloljetnika koji borave u mjestu koje je sjedište okružnog suda (Singer, Mikšaj - Todorović, 1989).

U ratnim je uvjetima u Republici Hrvatskoj ponovo došlo do pomaka kriminaliteta maloljetnika ka većim urbanim središtima. Tako je u 1991. godini (prema Singer i sur., 1992) 50,4% prijavljene djece i maloljetnika imalo mjesto boravišta u središtu okružnog suda, 23,5% u sjedištu općine, a 26,1% u mjestu koje nije niti sjedište općine. Taj trend se nastavlja i u 1992. godini (Tablica 16.). Ovakva situacija vjerojatno je djelomično posljedica i ratnih zbivanja koja su na području čitave Hrvatske direktnije zahvatila ruralna područja, dakle manja mjesta i sela nego velike gradove. U takvim uvjetima, uz saznanje da je svakako smanjena i dnevna migracija, odnosno mobilnost maloljetnika iz manjih mjesta u veće gradove, svakako je došlo do smanjenja pojave kriminaliteta na ruralnim područjima.

Tablica 16
Maloljetnici – karakteristike boravišta – 1992. g.

	Bjelovar	Dubrovnik	Gospić	Karlovac	Osiijek	Požega	Pula	Rijeka	Sisak	Split	Šibenik	Vraraždin	Zadar	Zagreb	Svega
SVEGA	527 100	137 100	10 100	111 100	798 100	225 100	440 100	708 100	111 100	897 100	203 100	443 100	311 100	2237 100	7158 100
SJEDIŠTE OKR. SUDA	56 10.6	95 69.3	-- --	67 60.4	303 37.9	51 22.7	166 37.7	379 53.5	87 78.4	378 42.1	84 41.4	79 17.8	275 88.4	1832 81.9	3852 53.8
SJEDIŠTE OPĆINE	193 36.6	37 27.0	3 30.0	38 34.2	198 24.8	114 50.7	123 27.9	204 28.8	3 2.7	319 35.6	10 4.9	66 14.8	35 11.2	217 9.7	1560 21.8
IZVAN SJEDIŠTA OPĆINE	278 52.7	5 3.6	7 70.0	6 5.4	297 37.2	60 26.7	151 34.4	125 17.6	21 18.9	200 22.2	109 53.7	298 67.3	1 0.3	188 8.4	1746 24.4

PEARSON

Q (I/J) .3864

Q (J/I) .5559

Q (I,J) .4712

HI - KVADRAT

2338.1998

STUPANJ SLOBODE

26

PR HI - KVADRAT AT/DF

.0000

PEARSON'S

.4962

CRAMER'S R

.4041

Promatramo li kako su maloljetnici iz većih urbanih sredina zastupljeni među maloljetnicima prijavljenim na području mjesne nadležnosti četrnaest državnih odvjetništava, možemo se uvjeriti da u tom pogledu među njima postoji statistički značajna razlika. Dok npr. preko četiri petine maloljetnika prijavljenih u Zadru i Zagrebu, ili oko tri četvrtine onih prijavljenih u Sisku i Dubrovniku boravi u mjestu koje je sjedište okružnog suda, dotle takvih maloljetnika u Gospiću uopće nema, u Bjelovaru ih je svega 10% i u Varaždinu oko 18%.

Čini se da bi o tim rezultatima trebalo povesti više računa i to tim više što su dosadašnja istraživanja pokazala da intenzitet recidiviranja u vršenju krivičnih djela opada od jače urbaniziranog prema manje urbaniziranom mjestu boravišta ispitanika, a u pogledu nekih fenomenoloških karakteristika utvrđeno je da se teži oblici imovinskih delikata kao što su razbojništva, prijevare i teške krađe mnogo češće izvršavaju u sjedištu okružnog suda, a tek potom u sjedištu ili izvan sjedišta općine (Singer i sur., 1992).

8. ZAKLJUČAK

U 1992. godini u Republici Hrvatskoj došlo je do snažnog porasta broja maloljetnih počinitelja krivičnih djela. Taj porast je najizrazitiji na području okružne nadležnosti Zagreba i Zadra gdje se broj prijavljenih maloljetnih delinkvenata 1992. u odnosu na 1991. godinu udvostručio. Vrlo vjerojatno kao posljedica ratnih zbivanja i agresije na Republiku Hrvatsku, došlo je do značajnih promjena u strukturi, pa i teritorijalnoj rasprostranjenosti kriminaliteta ove dobne skupine. Tako je došlo do značajnog smanjenja užešća djevojaka među počiniteljima krivičnih djela, a osobe ispod 14 godina života rjeđe se javljaju kao počinitelji krivičnih djela nego što je to bio slučaj u ranijim razdobljima. U pogledu fenomenoloških karakteristika kriminaliteta i dalje izrazito dominiraju imovinski delikti, posebno teške krađe provaljivanjem, došlo je do smanjenja krvnih i seksualnih delikata, ali i do značajnog porasta prijavljenih za krivična djela protiv opće sigurnosti ljudi

i imovine. Osnovano se može pretpostaviti da je upravo porast tih posljednjih delikata najdirektnije povezan s ratom koji se vodi protiv Republike Hrvatske, uslijed čega su djeci i maloljetnicima dostupne razne eksplozivne naprave i oružje. To tim više, što su ta krivična djela posebno prisutna na onim područjima gdje je koncentracija vojske bila velika ili gdje su se vodile ratne operacije.

U 1992. godini došlo je i do povećanja intenziteta kriminalne aktivnosti maloljetnika, i to kako onog izraženog brojem izvršenih krivičnih djela, tako osobito povećanjem kriminalnog povrata maloljetnika. U ukupnom broju prijavljene djece i maloljetnika preko jedne trećine je onih koji su već ranije bili prijavljivani zbog izvršenog krivičnog djela, a došlo je i do značajnog relativnog porasta učešća maloljetnika kojima su već ranije bile izricane krivične sankcije. Recidivizam maloljetnika znatno je prisutniji u kontinentalnom dijelu Hrvatske nego u priobalnom njenom području.

Vrlo je vjerojatno da su ratni uvjeti i agresija na Republiku Hrvatsku od značaja i za povećanu pojavu suučesništva u vršenju krivičnih djela kod maloljetnika, a došlo je i do povećanja broja osoba s kojima maloljetnici u grupi čine krivična djela. Međutim, 1992. godine teritorijalna distribucija pojave suučesništva se izmijenila utoliko što grupno vršenje krivičnih djela više nije toliko karakteristično za Dalmaciju, već je pretežno skoncentrirano na području Istre i kontinentalnog dijela Hrvatske. Za pretpostaviti je da je takva situacija posljedica smanjenja mobilnosti maloljetnika, a i pomaka kriminaliteta vezanog uz turizam ka Sjevernom Jadranu i Istri.

U ratnim uvjetima došlo je i do pomaka kriminaliteta maloljetnika ka većim urbanim središtima i to opet kao posljedica smanjene mobilnosti i dnevne migracije maloljetnika, ali i kao posljedica činjenice da su ratna zbivanja na području čitave Hrvatske direktnije zahvatila ruralna područja, dakle manja mjesta i sela nego velike gradove.

LITERATURA

1. Poldrugač, Z. (1990.) Pojavni oblici poremećaja u ponašanju maloljetnih delinkvenata u SR Hrvatskoj u relaciji s karakteristikama njihovih obitelji, korištenjem slobodnog vremena i poduzetih socijalno - zaštitnih intervencija. Disertacija. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.
2. Singer, M. (1980.) Kriminalitet djece i maloljetnika u SR Hrvatskoj. (u) Kretanje, karakteristike i aktualni problemi maloljetničke delinkvencije u SR Hrvatskoj. RSIZ za socijalnu zaštitu SR Hrvatske, Zagreb.
3. Singer, M. (1981.) Kriminalitet maloljetnika u SR Hrvatskoj. Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih
4. Singer, M., Poldrugač, Z., Mikšaj - Todorović, Lj. (1987.) Kriminalitet djece i maloljetnika. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.
5. Singer, M., Mikšaj - Todorović, Lj. (1989.) Delikvencija mladih. Globus. Zagreb
6. Singer, M. i sur. (1992.) Stanje, kretanje, struktura i teritorijalna distribucija kriminaliteta maloljetnih osoba u Republici Hrvatskoj. Policijska i sigurnost, br. 1 - 2 (1 - 29)
7. Struktura i teritorijalna rasprostranjenost kriminaliteta maloljetnika u Zagrebu (1980.) USIZ socijalne zaštite grada Zagreba - Zavod za socijalni rad i Sveučilišni računski centar u Zagrebu.
8. Uzelac, S. (1989.) Utjecaj ekološke strukture na modalitete kriminalnog ponašanja djece i omladine u Zagrebu. Disertacija. Defektološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

TERRITORIAL CHARACTERISTICS OF JUVENILE CRIME IN THE REPUBLIC OF CROATIA IN THE YEAR 1992

Summary

Following the data obtained at courts the author analyzes the extent, fluctuation and structure of children and minors crime in Croatia in the year 1992.

Some characteristics of juvenile delinquents such as sex, age and some phenomenological features of their delinquent behaviour, specially the type and number of crimes, recidivism complicity in committing crimes, refer to 14 district courts territorial distribution of those characteristics is analyzed.

KEY WORDS: juvenile crime, type of crimes, recidivism, complicity in committing crimes